

De Bergrede van Aantjes

Terwijl aan de basis het enthousiasme voor het CDA groeide, ruzieden de leiders van KVP, ARP en CHU midden jaren zeventig over de zogenaemde ‘grondslag’ van de nieuwe partij. De meest uitgesproken deelnemer aan die grondslagdiscussie maakte op het CDA-congres in 1975 op memorabele wijze zijn punt.

ARP-fractievoorzitter Willem Aantjes was aan de vooravond van het eerste CDA-congres op zaterdag 23 augustus 1975 zwaar gedeprimeerd. De reden daarvoor was dat een paar dagen eerder de partij- en fractievoorzitters van KVP, ARP en CHU samen met CDA-voorzitter Piet Steenkamp een ontwerp-resolutie voor het congres hadden opgesteld die hem absoluut niet zinde. Het was gegaan over het evangelie als ‘richtsnoer’ voor het politieke handelen van het CDA. Dienden partijleden en dus ook CDA-vertegenwoordigers dat evangelische richtsnoer te ‘aanvaarden’ of dienden ze ermee ‘in te stemmen’? Tijdens een lange, tot diep in de nacht durende sessie was erover gebakkeleid, en uiteindelijk had een meerderheid van de aanwezigen zich voor ‘aanvaarden’ uitgesproken.

Funest, zo meende Aantjes. Want als een beroep op het evangelie binnen het CDA slechts passief diende te worden erkend in plaats van dat het actief diende te worden beaamd, werd het een veel te vrijblijvend geheel. Aantjes wilde een CDA waarin het evangelie, ‘ook in het praktisch beleid’, zou functioneren als ‘de voornaamste en laatste maatstaf’. De achterliggende reden voor deze ogenschijnlijke prinzipienreitering was dat Aantjes meende dat alleen een zo strikt mo-

gelijke binding aan het evangelische richtsnoer zou kunnen voorkomen dat het CDA een middenpartij werd. De koers van de nieuwe partij was namelijk Aantjes’ échte zorg: hij wilde een ‘vooruitstrevend’ CDA.

Alleen een zo strikt mogelijke binding aan het evangelische richtsnoer zou kunnen voorkomen dat het CDA een middenpartij werd

In de nacht voor het congres legde Aantjes de laatste hand aan een legendarisch geworden speech waarin hij, zo schreef *Trouw*-journalist Pierre van Enk later, ‘de strijdvraag te midden van de menigte donderde, zoals Mozes met de tafelen der wet had gedaan’. ‘Het evangelie geeft geen rechtstreekse richtlijnen voor het politieke handelen’, hield Aantjes zijn gehoor voor. ‘Maar het geeft wel richtlijnen voor het rechtstreekse politieke handelen, en soms wel degelijk heel concreet. Leest u er Mattheüs 25 maar eens op na: hongerigen voeden, dorstigen te drinken geven, vreemdelingen huisvesten, naakten kleden, zieken en gevangenen bezoeken. Maar dat moeten wij dan wel nú vandaag toepassen. Intussen zijn wij tweeduizend jaar verder, en kijk eens om u heen!’ Slechts weinig

brachten we ervan terecht, concludeerde Aantjes, en dus ‘hunkerde’ de wereld naar christelijke politiek. ‘Naar politiek die spreekt voor wie geen stem hebben, die handelt voor wie geen handen hebben, die een weg baant voor wie geen voeten hebben, die helpt wie geen helper hebben.’

Verslaggever Frits van der Poel van *Het Vrije Volk* zag dat Aantjes’ lippen trilden en besefte – niet als enige – dat hij getuige was van iets heel bijzonders. De uitstorting van een politieke geloofsbelijdenis: daar leek het nog het meest op. KRO-reporter Ad Langebent maakte zelfs een vergelijking met de Bergrede die ooit was opgetekend uit de mond van Jezus en vulde die avond een hele *Brandpunt*-uitzending met Aantjes’ toespraak.

Het CDA is nimmer de partij geworden die Aantjes voor ogen had. ‘Maar’, zei hij later, ‘mijn spanning was niet of ik op instemming of afkeer zou stuiten, maar of ik erin zou slagen over te brengen wat me in die hele grondslagdiscussie bewoog. Dat is me toen gelukt en daar had ik een heel goed gevoel over.’

Roelof Bouwman

Literatuur

Aantjes, W. (2004). *Maar de meeste van deze is de A. Herfstdagboek*. Amsterdam: De Prom.

Bouwman, R. (2002). *De val van een Bergredenaar. Het politieke leven van Willem Aantjes*. Amsterdam: Boom.

NAAR HET CDA